

CAP - Immutabilitat d'Estructures de Dades

Jordi Delgado, Gerard Escudero,

Tema 5

Immutabilitat d'Estructures de Dades: Per què?

Immutability refers to the inability to change an object after it has been created. In an immutable system, any modification to data results in the creation of a new object, leaving the original unchanged. This concept might initially seem inefficient, especially to developers accustomed to mutable state in languages like Java. However, immutability offers several advantages:*

- **Predictability:** Immutable data structures eliminate side effects, making functions more predictable and easier to reason about. Since data cannot change unexpectedly, the behavior of functions remains consistent.
- **Concurrency:** Immutability naturally supports concurrent programming. Since data cannot be altered, there is no risk of race conditions or the need for complex locking mechanisms.
- **Simplified Debugging:** With immutable data, the state of the system at any point in time is clear and unambiguous, simplifying debugging and testing.
- **Enhanced Reusability:** Functions operating on immutable data are inherently more reusable, as they do not depend on or alter external state.

* Font: clojureforjava.com (wayback link)

Immutabilitat d'Estructures de Dades: *Structural Sharing*

A Clojure, hem dit des del principi de curs que les col·leccions que hem treballat (llistes, vectors, conjunts, diccionaris) són **immutables**, és a dir, sempre preserven una versió d'elles mateixes quan les modifiquem.

En realitat, la immutabilitat és conseqüència d'una característica fonamental d'aquestes estructures de dades: Són estructures de dades **persistents**.

Però... *A natural concern when confronted with this picture of persistence is that a naive implementation would copy the entire collection on each change, leading to slow operations and poor use of memory. Clojure's implementations (Bagwell 2001^{*}) are instead efficient by sharing structural elements from one version of a persistent structure to another.*

(*The Joy of Clojure* p.86)

Aquí està el quid de la qüestió: el que s'anomena **efficient structural sharing**.

En aquest tema mirarem d'explicar, sense entrar en massa detalls, com la persistència pot fer-se eficient (basant-nos sobre tot en la secció 6.2, p. 120, de *The Joy of Clojure*)

* *Ideal Hash Trees*, Phil Bagwell, Programming Methods Laboratory (EPFL) technical report, 2001.

Immutabilitat d'Estructures de Dades: Llistes

Les col·leccions a Clojure estan implementades de manera que l'*structural sharing* sigui eficient. Les llistes estan implementades com a llistes enllaçades (*linked lists*) i vectors i diccionaris estan implementats amb variants de **Trie**. Els conjunts són una variant dels diccionaris i s'implementen essencialment igual.

Comencem per les llistes:

```
(def llista-original '(:a :b :c :d))

(def llista-1 (cons :e llista-original))
(def llista-2 (cons :f llista-1))
(def llista-3 (cons :aa (rest llista-original)))

llista-original ➡ (:a :b :c :d)
llista-1 ➡ (:e :a :b :c :d)
llista-2 ➡ (:f :e :a :b :c :d)
llista-3 ➡ (:aa :b :c :d)
```

Immutabilitat d'Estructures de Dades: Llistes

Fem algunes "preguntes" per mirar de trobar com estan construïdes aquestes llistes:

```
(= (rest llista-original) (rest (rest llista-1))) ➡ true  
(= llista-original (rest (rest llista-2))) ➡ true  
(= (rest llista-original) (rest llista-3)) ➡ true  
(= (rest llista-original) '(:b :c :d)) ➡ true
```

Això no ens hauria de sorprendre. Anem, però, una mica més enllà i siguem més exigents amb el que preguntem (és el primer cop que apareix `identical?` però hauria de ser prou obvi què fa):

```
(identical? (rest llista-original) (rest (rest llista-1))) ➡ true  
(identical? llista-original (rest (rest llista-2))) ➡ true  
(identical? (rest llista-original) (rest llista-3)) ➡ true  
(identical? (rest llista-original) '(:b :c :d)) ➡ false ;; (!!)
```

Podem explicar aquests resultats?

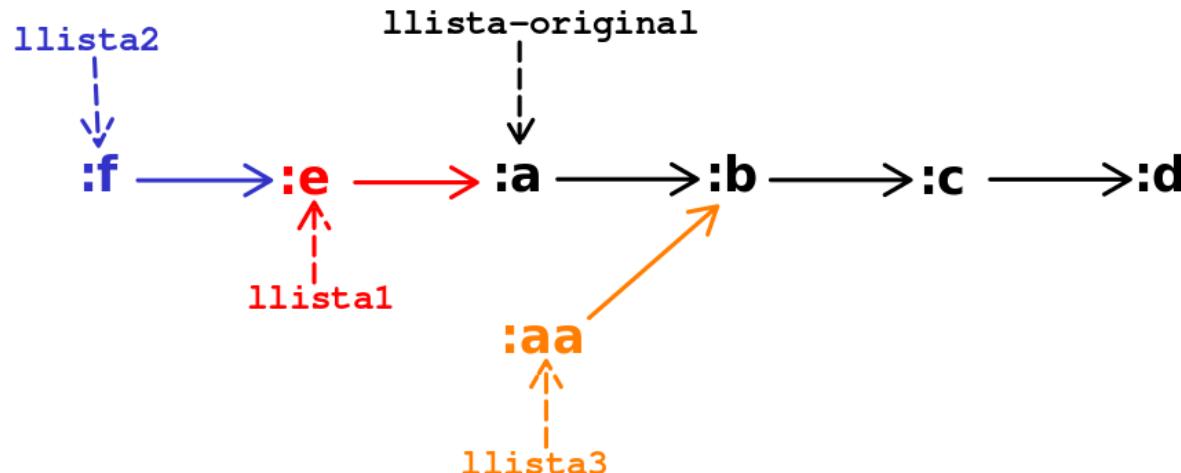
Immutabilitat d'Estructures de Dades: Llistes

La manera d'entendre per quina rào hem obtingut les respostes de la transparència anterior és entenent que les llistes s'implementen de manera que:

- La modificació d'una llista NO altera la llista original.
- Es mantenen totes les propietats d'una llista, independentment de les operacions que fem amb ella (cost d'accés, espai que ocupa, etc.).

No es copien (íntegrament) les llistes per tal de fer-les persistents. Es comparteix la seva estructura, creant els nodes nous estrictament necessaris.

Gràficament:

Immutabilitat d'Estructures de Dades: Vectors i Diccionaris

Ja hem vist que a Clojure no es fan servir massa les llistes. Són importants sobre tot per manipular codi a les macros (cosa que encara hem d'estudiar). Les col·leccions més utilitzades són els vectors i els diccionaris.

Vectors i diccionaris no s'implementen amb llistes enllaçades. A més, com que estem parlant d'implementacions, no té gaire sentit referir-nos a l'interfície abstracta de les seqüències.

El creador de Clojure, Rich Hickey, va inventar versions eficients i persistents de variants d'una estructura de dades anomenada **Trie** per poder implementar vectors i diccionaris:

Els vectors s'implementen amb *persistent bit-partitioned vector tries*, a la classe Java (`clojure.lang.PersistentVector`).

Els diccionaris (`hash-map`) s'implementen amb una versió persistent dels *Hash Array Mapped Trie*, anomenada (`clojure.lang.PersistentHashMap`).

Lamentablement, l'estudi de l'estructura de dades **Trie**, i les seves variants, no és quelcom que puguem fer en aquest curs.

Immutabilitat d'Estructures de Dades: Vectors i Diccionaris

Aquestes estructures de dades que s'utilitzen per implementar vectors i diccionaris tenen una propietat molt interessant: Les operacions més freqüents tenen una complexitat quasi-constant (*effectively constant time*), fent-les tan eficients, en la pràctica, com les seves contrapartides no persistents:

Effectively constant-time is a complexity class sometimes used in computer science to denote algorithms that are not, strictly speaking, constant-time, but are, for all intents and purposes, constant time.

*For example, accessing the elements of a Clojure vector requires traversing a tree (actually a trie), the depth of which varies with the size of the vector. But because the tree has a branching factor of 32, and thus a depth of $\log_{32}(n)$ (where n is the size), for all practical sizes that fit in memory on modern machines the factor, though variable, is bounded by a small (approx. 7) constant.**

Fixem-nos que $32^7 > 10^{10}$, és a dir, podem emmagatzemar en un arbre amb factor de ramificació 32 i profunditat 7 més d'un billió (americà) d'elements.

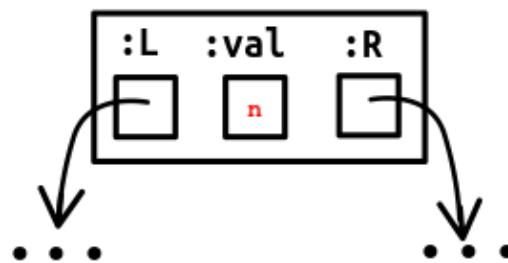
* Font

Immutabilitat d'Estructures de Dades: Vectors i Diccionaris

Els *Tries* són essencialment arbres. Com que no podem estudiar en profunditat les estructures de dades reals que es fan servir a Clojure per implementar vectors i diccionaris, i entendre així el mecanisme per fer-les persistents de manera eficient, el que farem és centrar la discussió en arbres binaris de cerca (BST), estructura de dades amb la que tots estem familiaritzats.

Simplifiquem per poder entendre*.

Representem cada node de l'arbre amb un diccionari amb tres claus `:val`, `:L` i `:R`: `{:val n, :L <bst esq.>, :R <bst dre.>}`. Ho representarem gràficament d'aquesta manera:

* Ens basem en *The Joy of Clojure*, secció 6.2, p.120.

Immutabilitat d'Estructures de Dades: Vectors i Diccionaris

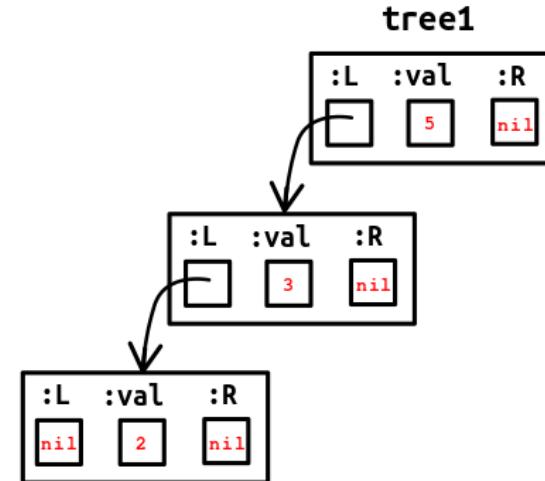
Fem servir una funció per construir els nous BSTs:

```
(defn xconj [t v]
  (cond
    (nil? t)      {:val v, :L nil, :R nil}
    (< v (:val t)) {:val (:val t), :L (xconj (:L t) v), :R (:R t)}
    :else          {:val (:val t), :L (:L t),           :R (xconj (:R t) v)}))
```

Així, podem construir un arbre:

```
(def tree1 (-> nil
                  (xconj 5)
                  (xconj 3)
                  (xconj 2)))

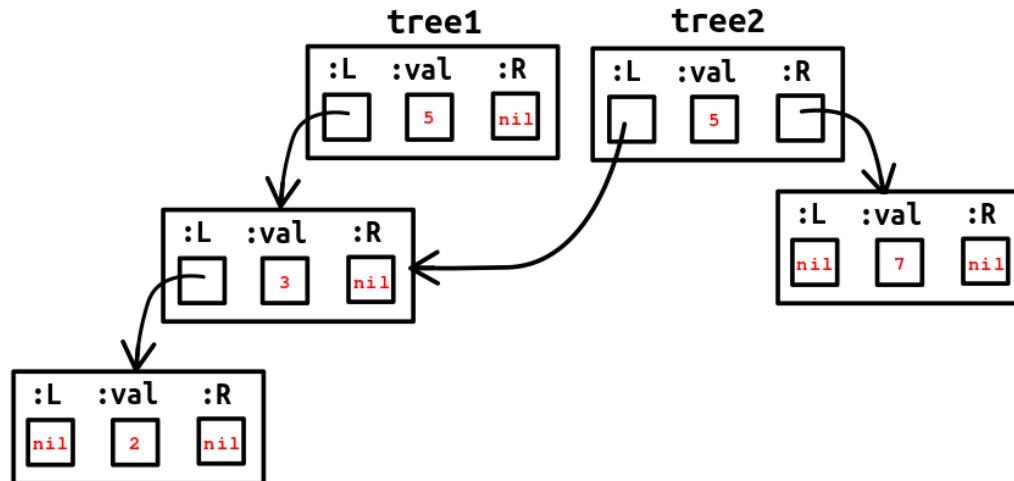
tree1 ➡ {:val 5,
          :L {:val 3,
               :L {:val 2,
                    :L nil,
                    :R nil},
               :R nil},
          :R nil}
```


Immutabilitat d'Estructures de Dades: Vectors i Diccionaris

Ara podem construir un altre arbre, a partir del que ja tenim, i veure com, efectivament, part de l'estructura del nou arbre és compartida:

```
(def tree2 (xconj tree1 7))  
;; però...  
(identical? (:L tree1) (:L tree2)) ➡ true
```


Immutabilitat d'EDs: Exercicis Recapitulatoris

Partim de l'arbre:

```
(def tree (-> nil
           (xconj 8)
           (xconj 4)
           (xconj 12)
           (xconj 2)
           (xconj 6)
           (xconj 3)
           (xconj 5)
           (xconj 10)
           (xconj 14)))

tree ➡️
{:val 8,
 :L {:val 4,
      :L {:val 2,
           :L nil,
           :R {:val 3, :L nil, :R nil}},
      :R {:val 6,
           :L {:val 5, :L nil, :R nil},
           :R nil}},
 :R {:val 12,
      :L {:val 10, :L nil, :R nil},
      :R {:val 14, :L nil, :R nil}}}
```

- Dibuixa l'arbre `tree`
- Fes una traça manual de `(xconj tree 7)` i analitza el resultat: Quins nodes comparteixen `tree` i aquest nou arbre?
- Anomenem `tree2` a l'arbre resultant de l'exercici anterior. Dibuixa `tree` i `tree2`, mirant de que queda clara la compartició de l'estruccura en el dibuix.
- Fes
`(def tree3 (xconj tree2 11))`
i dibuixa `tree3` al costat de `tree` i `tree2`.

Immutabilitat d'Estructures de Dades: Vectors i Diccionaris

Amb aquesta simplificació pretenem mostrar algunes característiques que aquests arbres tenen en comú amb les col·leccions persistents de Clojure:

- Cada "*canvi*" crea al menys un node arrel, més nous nodes segons calgui en el camí des de l'arrel fins el lloc on cal afegir el nou node.
- Valors i branques no alterades no es copien **mai**, tot i que referències a aquests nodes sí les copiem de nodes de l'arbre original a nodes del nou arbre.
- Cap objecte existent anterior a una crida a `xconj` és modificat de cap manera, i els nodes que es creen nous ja estan en el seu estat *final* quan són retornats. Cap funció pot trobar cap d'aquests objectes en un estat *inconsistent*.

Aquest *toy example* no té altres característiques interessants dels *Tries* amb que s'implementen els vectors i els diccionaris en Clojure (i a més té molts defectes si es vol fer servir seriosament), però ens ha servit per veure com el *structural sharing* pot existir fins i tot en estructures senzilles i conegeudes.

Immutabilitat d'Estructures de Dades

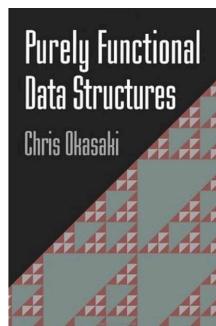
Aquest tema ha estat basat essencialment en:

- *The Joy of Clojure*, secció 5.1, p. 85 i seccions 6.1, p. 117, i 6.2, p.120.

Però si voleu anar més enllà (*bastant* més enllà!), podeu consultar:

- *Understanding Clojure's PersistentVector implementation* i *Understanding Clojure's PersistentHashMap*. (Entrades del blog *Higher Order*, Karl Krukow, febrer i setembre 2009).
- *Ideal Hash Trees*, Phil Bagwell, LAML - Programming Methods Laboratory (EPFL) technical report, 2001.

I sobre tot...

Purely Functional Data Structures,
Chris Okasaki,
Cambridge University Press 1999.

